

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de hoevesite Hof van Izenberge met omgracht opper- en neerhof en huisweides in Alveringem (Izenberge) en Veurne (Vinkem)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1 tot en met 6.1.8,
- het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1.

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de erfgoedwaarden zijn onderzocht;
- de resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een beschermingsdossier;
- advies over de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan:
 - de colleges van burgemeester en schepenen van Alveringem en Veurne op 2 mei 2024,
 - de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken en landbouw en visserij op 2 mei 2024,
 - de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 2 mei 2024;
- de behandeling van de adviezen is opgenomen als bijlage bij dit besluit;
- de zakelijkrechthouders zijn op de hoogte gebracht van het ontwerp van de voorlopige bescherming op 2 mei 2024;
- de zakelijkrechthouders gaven opmerkingen;
- de behandeling van de opmerkingen van de zakelijkrechthouders is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Motivering

Het monument de hoevesite Hof van Izenberge met omgracht opper- en neerhof en huisweides in Alveringem en Veurne is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarden:

- de historische waarde:

De hoevesite Hof van Izenberge kent een grote historische gelaagdheid. De gaaf bewaarde tweeledige walgrachtsite met opgehoogd opperhof en neerhof gaat terug tot de late middeleeuwen en vormde hoogstwaarschijnlijk het historische "foncier" van de heerlijkheid "Isenberghehove". De bewaarde zomereiken en knotbomen op de vroegere perceelsgrenzen in de huisweides en de cultuurpopulieren rond de walgrachten getuigen van het bocagelandschap dat traditioneel de Veurnse zandleemstreek kenmerkte. De houtige beplantingen vormen een windscherm rond de hoeve en hadden, net zoals de verdwenen hoogstamboomgaard, ook economisch nut. De bewaarde samenhang van archeologische, bouwkundige en landschappelijke erfgoedelementen en -kenmerken resulteert in een hoge herkenbaarheid van het Hof van Izenberge;

De dwarsschuur en de stallen op het neerhof vormen representatieve getuigen van de landbouwgeschiedenis in Vlaanderen. De configuratie en indeling van deze gebouwen zijn kenmerkend voor de hoevebouw in Veurne-Ambacht waarbij veeteelt een belangrijke rol speelde. De mestvaalt, waarvan de bakstenen muren onder het maaiveld bewaard zijn, en de huisweides stonden uiteraard ook in het teken van de veeteelt. Inscripties op de schuurpoort geven aan dat er heel wat personeel werkte op een grote hoeve-uitbating. Ook het omstreeks 1879 gebouwde bakhuis wijst erop dat er heel wat monden te voeden waren op een grote hoeve. Bovendien zijn bakhuizen kenmerkend voor het Vlaamse platteland, waar tot begin 20ste eeuw op grote en kleine hoeves zelf brood werd gebakken. De omringende huisweides, waarin ook knotwilgen voorkomen, leverden de brandstof voor de broodoven;

- de archeologische waarde:

Doordat de bodem weinig verstoord is door recente constructies en de walgrachten slechts beperkt werden gedempt, bewaart het Hof van Izenberge in hoge mate zijn archeologische context. De ontstaansperiode van de site in de late middeleeuwen correspondeert met de terreinvondst van scherven uit deze periode. De grotendeels bewaarde walgrachten maken van de hoeve een typevoorbeeld voor walgrachtsites met een opgehoogd opperhof en een aansluitend neerhof. De hoge bewaringstoestand van de walgrachten en het opgehoogde opperhof is op het terrein erg duidelijk, maar blijkt ook uit digitale terreinmodellen. Als gaaf bewaarde walgrachtsite is het Hof van Izenberge zeldzaam;

Door het permanente graslandgebruik zijn de huisweides rijk aan microreliëf en bewaren ze hun archeologische context. Bovendien getuigen een veedrinkpoel en een waterput ten oosten van het Hof van Izenberge van de verdwenen kleine hoeve die reeds aangeduid is op de Ferrariskaart (1771-1778). In het uiterste oosten van de huisweides is er een verlaten kleine walgrachtsite bewaard.

- de ruimtelijk-structurerende waarde:

Het Hof van Izenberge en de omringende huisweides met opgaande zomereiken vormen een baken in het landschap. De lange, al op de Ferrariskaart gekarteerde erfoprit naar de ver van de straat gelegen hoeve loopt door akkerland en huisweides en visualiseert de omvang van het vroegere landbouwareaal. Doordat de hoevegebouwen op het omgrachte opper- en neerhof omzoomd zijn door huisweides en opgaande bomen, onthult zich vanaf de omliggende landelijke wegen slechts het silhouet ervan. De witgekalkte woning, gelegen op het opgehoogde opperhof en gevat onder steile zadeldaken, vormt daarbij een ijkpunt;

- de architecturale waarde:

De vrijstaande opstelling van de hoevegebouwen van het Hof van Izenberge is representatief voor de hoevebouw in grote delen van West- en Oost-Vlaanderen. Daarnaast vormt het Hof van Izenberge een typevoorbeeld van walgrachtsites met een opgehoogd opperhof en een aansluitend neerhof;

De hoevegebouwen zijn, zowel in volume als in detaillering, gaaf bewaard en getuigen van een boeiende (bouw)geschiedenis die nog niet al haar geheimen prijs gaf. Op het hoogste punt wordt het opperhof bepaald door het statige 18de-eeuwse hooghuis met witgekalkte gevels en scherpe dakhelling. Het aanleunende laaghuis met keuken uit eind 18de of begin 19de eeuw getuigt samen met het bakhuis van omstreeks 1879 van een aanpassing aan de noden van de landbouwuitbating. Er bestaat dan ook een nauwe visuele en functionele relatie tussen de keuken en het bakhuis. In deze zone werd gebakken en gekookt en at het personeel. Toch kennen het hooghuis, het laaghuis en het bakhuis ook een belangrijke architecturale samenhang. Ze zijn niet enkel dicht bij elkaar op het opperhof gebouwd, maar hebben ook de witgekalkte baksteen, en het groen- en witgeschilderde houtwerk met kozijnconstructies gemeen. Bij het erg herkenbare bakhuis van het tweeledige type weerspiegelt het exterieur de functies van werkruimte en broodoven. Binnenin vormt de brede schouw, met de mond van de broodoven, het centrale element;

Vanuit de sterk opengewerkte oostgevel van het hooghuis had de landbouwer een goed overzicht over het neerhof. Deze representatieve gevel bewaart het sierlijke, groen- en witgeschilderde houtwerk van de voordeur en enkele vensters. De 18de-eeuwse kruisvensters met luiken en kleine roedeverdeling zijn kenmerkend voor de landelijke architectuur in de Westhoek. De bouwtraditie van kozijnconstructies leefde in de 19de eeuw verder, zoals het laaghuis en het bakhuis bewijzen. De achtergevel van het hooghuis is daarentegen erg gesloten omwille van de koude westenwind. In het interieur zijn de samengestelde balkenlagen gaaf bewaard, met op de opkamer een moerbalk met sierlijke console. In het hooghuis wijst de balkraveling op de vroegere brede schouw. Ook de brede vloerplanken en de kapconstructie op de zolders vormen een aanwijzing voor het grotendeels 18de-eeuwse karakter van het huis;

Het lange, parallel opgestelde volume van de dwarsschuur op het neerhof vormt de pendant van de woning op het opperhof. De typologie van de schuur met geïncorporeerde stallen is kenmerkend voor de Veurnse zandleemstreek. Het metselwerk van de dwarsschuur getuigt van een gefaseerde verstening waarbij de zijgevels en een deel van de aansluitende traveeën in de langsgevels het oudste metselwerk omvatten. Mogelijk bestonden de langsgevels oorspronkelijk gedeeltelijk uit stijl- en regelwerk met een horizontale beplanking. Een restant van stijl- en regelwerk in de achtergevel en ook de verhoogde dakoverstek boven de rechthoekige schuurpoort wijzen daarop. Overigens bewaren het bakhuis en de jaarlingenstal een beplankte afwerking van enkele gevelvelden. Op basis van de bewaarde kapconstructie gaat de schuur in kern terug tot de 18de eeuw. De binnenmuren van de stallen zijn, net als deze van het bakhuis, om hygiënische redenen witgekalkt.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als monument:

De hoevesite Hof van Izenberge met omgracht opper- en neerhof en huisweides in Alveringem en Veurne, bij het kadaster bekend als: Alveringem, 7de afdeling, sectie A, perceelnummers 2334B, 2334D, 2334E en deel uitmakend van het openbaar domein en Veurne, 9de afdeling, sectie B, perceelnummer 1028A (deel).

Het plan met de aflijning en de plaats van aanplakking van de berichten over de openbare onderzoeken is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het monument is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Art. 2. De erfgoedwaarden van het monument zijn:

- 1° historische waarde;
- 2° archeologische waarde;
- 3° ruimtelijk-structurende waarde;
- 4° architecturale waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De erfoprit, de walgrachtsite met opperhof en neerhof, de hoevegebouwen en de huisweides van het Hof van Izenberge vertonen een belangrijke historische samenhang, die minstens teruggaat op de Ferrariskaart (1771-1778). Opgaande bomen rond de walgrachten en in de huisweides markeren van ver de afgelegen hoevesite, die via een circa 500 m lange erfoprit met de straat verbonden is. Ook het microreliëf en de opgaande zomereiken in de huisweides vormen opvallende elementen.

Het Hof van Izenberge vormt een gaaf bewaard voorbeeld van een tweeledige walgrachtsite met opper- en neerhof. De walgrachten en het opgehoogde opperhof onderstrepen de historisch voornamelijk sociale status van de hoeve. Zoals weergegeven op historische kaarten zijn de walgrachten onderbroken ter hoogte van de eindbocht van de erfoprit op het neerhof en door een dam, die beide siteonderdelen verbindt. De walgrachtstructuur, in de vorm een platliggende 8, deelt de site op in:

- het omgrachte opperhof met de woning en het bakhuis. De ophoging in aarde heeft een bol profiel en ligt circa 1,50 m hoger dan de omgeving. Het ronde opperhof meet circa 30 (noord-zuid) op 28 m (oost-west). Ten zuiden, westen en noorden varieert de breedte van de walgracht van 7 tot 12 m. Ten oosten is de walgracht onderbroken door een, oorspronkelijk vrij smalle, dam tussen beide siteonderdelen,
- het ten oosten aansluitende omgrachte neerhof met de nutsgebouwen. Het grotere rechthoekige neerhof meet circa 57 (noord-zuid) op 40 m (oost-west). Ten zuiden en zuidoosten van het neerhof is de walgracht tussen 13 en 16 m breed. Ten noordoosten is de walgracht deels dichtgeslibd, ten noorden gedempt.

Op het omgrachte, opgehoogde opperhof zijn de woning, samengesteld uit het hooghuis en het laaghuis, en het bakhuis gebouwd. Het bakhuis, haaks ingeplant op de woning, accentueert de hellingsgraad van het opgehoogde opperhof. Zowel de woning als het bakhuis zijn opgetrokken in witgekalkte baksteen en gevat onder pannen zadeldaken, hoewel het hooghuis oorspronkelijk mogelijk een andere dakbedekking had. De

versmallende plattegronden en de verspringende bedaking van de woning en het bakhuis resulteren in een levendig volumespel. Gemeenschappelijke kenmerken zijn ook het grotendeels bewaarde groen- en witgeschilderde houtwerk met smeedijzeren hang- en sluitwerk.

De statige woning in verankerde witgekalkte baksteen is ingeplant bovenop het opperhof. Het ruime hooghuis en het kleine laaghuis zijn gevat onder verspringende zadeldaken met scherpe dakhelling, bij het laaghuis gedekt in rode Vlaamse pannen. Het hooghuis met opkamer is duidelijk 18de-eeuws, terwijl het ten zuiden aanleunende laaghuis met keuken vermoedelijk uit eind 18de of begin 19de eeuw dateert. Zowel de gevelhoogte als de nokhoogte van beide volumes verantwoorden het gebruik van de termen laag- en hooghuis. De langsgevels van het laaghuis zijn gedrongen vergeleken met de hoge, sierlijke gevels van het hooghuis. Bij het laaghuis komt de korte dakoverstek van de naar het neerhof gerichte oostgevel net boven de muuropeningen, terwijl het hooghuis gekenmerkt wordt door een ruime borstwering boven de muuropeningen van de begane grond. Aan de noordzijde van het hooghuis sluiten over de volledige gevelbreedte de kelder en de statige opkamer aan. De kelder is verlicht door groengeschilderde kozijnconstructies met diefijzers, gevat in verdiepte steekboognissen en geplaatst op schuin gemetselde baksteenstrekken. In de oostgevel betreft het een enkelvoudig kozijn, in de noordelijke zijgevel een bolkozijn. Boven de verlaagde opkamervensters in de oostgevel geven steekboogstrekken nog de oorspronkelijke venstervorm aan. Onder het houten bolkozijn (zoldervenster) in de noordelijke zijgevel geven bouwnaden en een steekboogstrek de contouren aan van een dichtgemetseld opkamervenster. De zuidelijke zijgevel van het hooghuis, gekenmerkt door het aandak met vlechtingen en schoorsteen, is gedeeltelijk afgeschermd door het asymmetrisch aanleunende laaghuis. In deze gevel steekt achteraan, boven het dak van het laaghuis, een laadluik.

Het hoog- en laaghuis zijn in de naar het neerhof gerichte oostgevels toegankelijk via groengeschilderde deuren, die omwille van de hellingsgraad trapjes met gebogen muurtjes kregen. Links van de houten voordeur is het hooghuis opengewerkt door twee 18de-eeuwse kruisvensters met geprofileerde tussendorpels en luiken. De houten kozijnen zijn gevat in verdiepte steekboognissen en geplaatst op schuin gemetselde baksteenstrekken. Zowel de benedenvakken met schuifvensters als de bovenlichten zijn voorzien van kleine roedeverdelingen. De hoge opgeklampte luiken zijn groen- en witgeschilderd. In één van de luiken steekt een rond spiongat. Ook de voordeur is opgevat als kozijnconstructie. Een geprofileerde tussendorpel scheidt de rechthoekige deur van het tweeledige bovenlicht in steekboogvorm. Dit bovenlicht is van een kleine roedeverdeling en, aan de binnenkant, van diefijzers voorzien. De lijnvoering van de (tussen)dorpels en de steekbogen van het houtwerk zorgt voor een sierlijke gevelgeleding. De oostgevel van het laaghuis is opengewerkt door rechthoekige muuropeningen met 19de-eeuws, groen- en witgeschilderd houtwerk. Het kruiskozijn links is voorzien van kleine roedeverdeling, diefijzers en luiken. Rechts daarvan heeft de houten voordeur een deurdorpel in kalksteen. De houten deuromlijsting omvat ook het lage gedeelte bovenlicht. Omwille van de koude westenwind is de westelijke achtergevel van het hooghuis erg gesloten. Tussen de opkamer en de begane grond bevindt zich een gekarteld bouwspoor. De brede dakoverstek van de achtergevel rust op houten klossen.

Het hooghuis is overkluisd door geschilderde samengestelde balkenlagen met geprofileerde moer- en kinderbalken. Tegen de zuidelijke zijgevel vormt een balktraving een spoor van de vroegere brede schouw, waarvan de contour zich ook in de natuursteenvloer aftekent. Op de opkamer heeft de zware moerbalk een sierlijk geprofileerde balkconsole. Een houten opgeklampte deur, met sluitgrendel ook in hout, geeft toegang tot de kelder. De witgekalkte muren zijn overkluisd door geschilderde, samengestelde balkenlagen met moer- en kinderbalken. De moerbalk is voorzien van een

geprofileerde houten console. De vloer in kleine vierkante blauwstenen plavuizen, evenals een moosgat, zijn bewaard. De keldervensters zijn voorzien van houten binnenluiken met oorspronkelijk hang- en sluitwerk. In het laaghuis met keuken zijn de geschilderde, samengestelde balkenlagen onderbroken door een optrekbare trap en trapluik naar de zolder. Brede paneeldeuren, gevat in houten omlijstingen, geven respectievelijk toegang tot het hooghuis en tot een nutsruimte achter de keuken. De brede vloerplanken op de zolders vormen, evenals de kapconstructie, een aanwijzing voor het grotendeels 18de-eeuwse karakter van het huis. De deels getelmerkte gebintes zijn samengesteld uit schaargebintes en nokgebintes.

Typologisch behoort het vrijstaande bakhuis op het opperhof tot het tweeledige type. Hierbij maakt het hogere volume de werkruimte uit en dekt het lagere volume, op een smallere plattegrond, de broodoven af. Beide volumes in witgekalkte, verankerde baksteen steken onder zadeldaken in rode Vlaamse pannen. Het metselwerk onder het dak van de oven is rondom verstevigd met horizontaal geplaatste (recuperatie)balken. De geveltop boven de oven is dichtgemaakt met een plankenbeschoot, met daarin een houten laadluik. Een bakstenen tongewelf onder de oven, afgesloten met een rechthoekig houten luikje, vormt een droogruimte voor de houtbussels. Een groengeschilderde houten deur, gevat in een kozijnconstructie, in de zuidgevel verschaft toegang tot de werkruimte. Het houten kruisvenster rechts ervan heeft schuifvensters en een kleine roedeverdeling. De plaatsing van de deur en het venster in deze gevel benadrukt de nauwe band van het bakhuis met de keuken. In de westelijke zijgevel van de werkruimte is een houten laaddeur gevat in een kozijnconstructie. Tegen de blinde noordgevel van de werkruimte leunt een gemakhuisje onder pannen lessenaarsdak aan. Boven de groengeschilderde houten deur is een horizontale plankenbebording aangebracht. Binnenin bewaart de werkruimte een vloer in natuurstenen schorren, witgekalkte muren en een enkelvoudige balkenlaag. De brede schouw met houten haardbalk kraagt uit op schouwvellingen met consoles in geprofileerde baksteen. De schouwmond is voorzien van een haardijzer en een ovenmond onder een steekboog van baksteenkoppen. De broodoven is afgesloten met een metalen luik. Rechts van de schouw is een fornuis met rond metalen deksel ingebouwd in een kuip van gecementeerde baksteen.

De erfaanleg op het opper- en neerhof is gaaf bewaard. De erfbestrating op het opperhof, ten oosten van de woning en rond het bakhuis, bestaat uit op hun kant geplaatste gele bakstenen. Deze bestrating loopt, over de dam tussen beide siteonderdelen, door tot op de aansluitende zone van het neerhof. Voor de rest is het opperhof onverhard en begraasd. De geelbakstenen erfbestrating wordt op het neerhof herhaald. Zo lopen er weggetjes over het neerhof. In de zone tussen de erfgevels van de jaarlingenstal en de schuur is de geelbakstenen bestrating voorzien van afvoergoten. De rest van het neerhof is deels verhard met kasseien. De bestrating van bakstenen op hun kant langs de erfgevel van de schuur gaat aan de zuidzijde over in een gekasseid wad dat afloopt naar de walgracht. Langs dit gekasseide wad konden de koeien naar het water geleid worden om er te drinken. Links van de schuurpoort zijn, onder het maaiveld, de bakstenen muren van de mestvaalt bewaard. Aan de oostzijde van het neerhof bevindt zich de dwarsschuur met geïncorporeerde stallen. Dit lange, parallel opgestelde volume onder zadeldak vormt de pendant van de woning op het opperhof.

De schuur gaat in kern terug tot de 18de eeuw. De naar het erf gerichte langsgevel heeft een licht asymmetrische gevelopbouw met ongeveer in het midden de hoge rechthoekige schuurpoort onder een hogere dakoverstek. Ook het groengeschilderde houten laadluik links zit onder een verhoogde dakoverstek. Een tweede dito laadluik, net onder de dakoverstek op houten klossen, bevindt zich boven de rechter staldeur. Vermoedelijk was een deel van de langsgevels van de dwarsschuur – kenmerkend voor schuren in de Veurnse zandleemstreek – oorspronkelijk opgetrokken in stijl- en regelwerk met een

houten beplanking. De beplanking op één van de zijkanten van de dakoverstek van de poort getuigt daar nog van. De ten noorden en ten zuiden in de schuur ingebouwde stallen werden op latere datum, naar de schuurpoort (erfzijde) toe, uitgebreid.

Het metselwerk van de schuur getuigt van een gefaseerde verstening. In de erfgevel hebben de drie linker (noordelijke) en de drie rechter (zuidelijke) traveeën hetzelfde type 19de-eeuws metselwerk met x-vormige, gesmede muurankers als bij de zijgevels. Dit geldt ook voor de drie rechter (noordelijke) traveeën van de achtergevel. De donkerrode handgevormde baksteen van deze langse traveeën en van de zijgevels behoren dan ook tot dezelfde bouwfase. De overgang tussen genoemde traveeën en de zijgevels is naadloos. Ook zijn de steekboogstrekken boven de muuropeningen in de traveeën met het oudste metselwerk uitgesprokener. Kenmerkend voor dit metselwerk zijn ook de getrapte voetingen, de rechthoekige asemgaten en het steekboogvormige stalvenster (paardenstal). In de noordelijke traveeën van de achtergevel bewaart een baksteen een ingebakken ingekerfde naam, mogelijk van een steenbakker. In de erfgevel zijn de staltraveeën links en rechts van de schuurpoort opgetrokken in recentere rode machinesteen. Rechts van de schuurpoort is een getrapte bouwnaad tussen nieuw en oud metselwerk afleesbaar. De houten opgeklampte staldeuren met apart openklappend onder- en bovendeel zijn groengeschilderd. De deuren in de oudste traveeën bewaren smeedijzeren hang- en sluitwerk. De rechthoekige schuurpoort bestaat uit twee houten opgeklampte vleugels, met links een rechthoekig klinket. Onder de verhoogde dakoverstek op houten klossen is het oorspronkelijke houten sluitsysteem van de poort bewaard.

Begin april 2024 stortte het middendeel van de dwarsschuur, ter hoogte van de verhoogde dakoverstek, gedeeltelijk in. De hoge schuurpoort (erfgevel) bleef bewaard, maar het zadeldak en enkele gebintes kwamen naar beneden. Ook de bovenkanten van de bij de poort aansluitende muren in recenter metselwerk kwamen naar beneden. Boven de schuurpoort is de verhoogde dakoverstek op klossen verdwenen.

De zuidelijke zijgevel heeft aan de rechter kant (naar de achtergevel toe) een brede liseen als afboording. Deze liseen vormt de overgang naar recentere gele machinesteen in de zuidelijke traveeën van de achtergevel. Onder de dakoverstek bewaart dit muurdeel, opengewerkt met enkele asemgaten, stijl- en regelwerk met invulling van baksteen. De klossen van de dakoverstek sluiten aan op de stijlen. De rechter traveeën van de achtergevel behoren tot het oudste metselwerk in handgevormde baksteen. In het verder recentere metselwerk van de achtergevel wijst een deels gedichte muuropening, ongeveer in het midden, op de oorspronkelijke, lage schuurpoort. In de top van de zijgevels steken er uilengaten.

Aan de binnenzijde van de schuurpoort zijn namen (onder meer Pieter Pomae(...), een verwijzing naar de familie Pomaere die de hoeve minstens aan het begin van de 19de eeuw pachtte), cijfers en tekeningen (onder meer een ster) ingekerfd. De schuurdoorrit of dorsvloer is gevat tussen ankerbalken. Deze balken, ondersteund door stijlen, verbinden de langsgevels. Ter hoogte van de oorspronkelijke noordelijke en zuidelijke staltraveeën (aan de buitenzijde meestal herkenbaar als oude baksteen) scheiden dwarse bakstenen tussenmuren de recentere en de oorspronkelijke stallen. De kapconstructie bestaat uit deels getelmerkte gebintes, samengesteld uit schaar- en nokgebintes. De binnenmuren van de schuur zijn om hygiënische reden deels witgekalkt. Dit is ook het geval bij het zuidelijke stal. Deze vroegere paardenstal is overkluisd door moerbalken, deels met balkconsoles, waarop 'diltepersen' rusten. In de achtergevel is er onder de balken stijl- en regelwerk bewaard. In de scheidingsmuur met het vroegere schuurgedeelte steekt een blinde steekboognis, waarin men op een vaste houten kapstok het paardentuig ophing. Het stalvenster kan aan de binnenzijde afgesloten worden met een houten schuifluik. Ook de binnenmuren van het noordelijke stalgedeelte zijn

witgekalkt. Deze vroegere koeienstal is overkluisd door zware houten moerbalken. De vloer van op hun kant geplaatste bakstenen met afvoergoten is deels bewaard. Ook zijn er een aantal 'slieten' (tussenschotten tussen de staanplaatsen) van blauwe hardsteen met dito voederbakken bewaard.

De kleine jaarlingenstal, ten noorden van het neerhof, is haaks op de schuur ingeplant. Deze stal, gevat onder een zadeldak in rode Vlaamse pannen, is reeds aangeduid op een plan van rond 1835 en gaat, te oordelen aan het gebruik van handgevormde gele baksteen, in kern mogelijk terug tot de 18de eeuw. Het aanvullend gebruik van rode baksteen, zoals voor de westelijke zijgeveltop, geeft aan dat de stal meermaals hersteld werd. In de naar het erf gerichte langsegevel en in de achtergevel steken respectievelijk twee en één staldeuren onder houten latei. De houten opgeklampte staldeuren, met smeedijzeren hang- en sluitwerk, zijn groengeschilderd. In de erfgevel kunnen het onder- en bovendeel ervan apart openklappen. In de westelijke zijgevel steekt een klein houten laadluik, gevat in een kozijnconstructie. Het gevelveld van de oostelijke zijgevel is uitgewerkt in stijl- en regelwerk met houten beplanking. Mogelijk was de geveltop van de westelijke zijgevel oorspronkelijk ook op deze wijze uitgewerkt. Op latere datum werd tegen de oostelijke zijgevel een stalletje onder lessenaarsdak aangebouwd. De rechthoekige staldeur hiervan is aan de erfzijde gevat in een gevel van gele machinesteen. De oost- en noordgevels ervan zijn opgetrokken in stijl- en regelwerk met beplanking. De binnenmuren van de jaarlingenstal zijn om hygiënische reden witgekalkt. De stalinrichting bestaat uit 'slieten' van blauwe hardsteen en een vloer van op hun kant geplaatste bakstenen met afvoergoten. De stal is overkluisd door moer- en kinderbalken.

Het omgrachte opperhof wordt aan de buitenzijde gemarkeerd door een zoom van een 13-tal opgaande cultuurpopulieren (zwaarste omtrek op borsthoogte 3m56). Het was immers gebruikelijk om hoeses zo te voorzien van een windscherm en te beschermen tegen blikseminslag. Langs de walgracht van het neerhof staan enkele opgaande zomereiken, hakhout van gewone es, meerdere lage knotwilgen en een vroeger geknotte Italiaanse populier. In de walgrachten groeit een zeggenvegetatie.

De huisweides rond het Hof van Izenberge vormen een historisch permanent grasland en omvatten vroeger hoogstamboomgaarden met appels, peren en okkernoten. De weides bewaren een opvallend microreliëf. Enerzijds komt er - ten oosten van de hoeve - een verlaten kleine en enkelvoudige walgrachtsite voor (grondgebied Vinkem). Anderzijds zijn er - ten noorden, ten oosten en ten zuiden van de hoeve - diepere slenken. Deze slenken en een zevental opgaande zomereiken (zwaarste omtrek op borsthoogte 3m17) markeren de vroegere perceelsgrenzen. Op deze grenzen zijn ook nog enkele fragmenten van meidoornhagen bewaard, waarlangs speenkruid voorkomt als voorjaarsbloeiër. Ook bij een veedrinkpoel, tussen het Hof van Izenberge en de kleine walgrachtsite, staat nog een opgaande zomereik. Op de kleine walgrachtsite is er eveneens nog een zomereik behouden, naast een omvangrijke knotwilg (omtrek op borsthoogte geschat op 5m30) en enkele recentere knotwilgen. In de veedrinkpoel komt een begroeiing voor van waterranonkel. Ten westen van de hoeve ontstond een depressie in het grasland vermoedelijk na leem- of kleiontgining. De depressie is bij de overgang naar het aanpalende akkerland begrensd door een talud. Een waterput, ten oosten van de veedrinkpoel, verwijst naar de verdwenen kleine hoesesite (grondgebied Vinkem).

Art. 3. De beheersdoelstellingen voor het monument zijn:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Tot voor kort bewaarde de hoesesite haar oorspronkelijke woon- en landbouwfuncties. Deze functies kunnen ongewijzigd verdergezet worden. Nieuwe functies zijn mogelijk, maar mogen de draagkracht van de gebouwen en de omgeving niet overschrijden. Bij onderhoud, eventuele restauratie of

- herbestemming dient rekening gehouden te worden met de erfgoedelementen en -kenmerken van de volledige site, ook van de interieurs;
- 2° de architectuur, de typologie, de volumewerking en de vormtaal van de woning, het bakhuis, de dwarsschuur en de jaarlingenstal dienen herkenbaar en leesbaar te blijven. Hetzelfde geldt voor de typologie, de aanleg of de profilering van de erfoprit, de walgrachten (zowel de tweeledige walgrachtsite als de verlaten kleine site), het opgehoogde opperhof, de erfaanleg, de huisweides en de veedrinkpoel. Bij de erfoprit behoort verharding tot de mogelijkheden, maar het behoud van het profiel en de huidige wegbreedte zijn daarbij belangrijk. Het is wenselijk dat de begin april 2024 gedeeltelijk ingestorte dwarsschuur hersteld wordt;
- 3° het verzorgde metselwerk, overwegend uit de 18de en de 19de eeuw, is kenmerkend voor de gebouwen. Het gebruik en hergebruik van gelijkaardige baksteentypes en de inzet van vakmanschap zijn van groot belang bij het onderhoud of de restauratie van het metselwerk. De bestaande voegsamenstelling en -kleur vormen de basis voor het (gedeeltelijk) hervoegen. Dit is meestal een mortel op basis van hydraulische kalk. Er dient ook aandacht uit te gaan naar de verschillende afwerkingstechnieken: witgekalkte baksteen bij de woning en bij het bakhuis, 'blote' baksteen bij de schuur en de jaarlingenstal. Bij de gekalkte muren verdient kleurenonderzoek aanbeveling. Dit kan de oorspronkelijke kleurstelling ervan aantonen. Deze kan dan eventueel het uitgangspunt vormen voor het opnieuw kaleien. Ook de erfbestrating in op hun kant geplaatste gele bakstenen verdient een correct onderhoud of restauratie;
- 4° het gebruik en hergebruik van een gelijkaardig type dakbedekking en de inzet van vakmanschap zijn van groot belang bij het onderhoud of de restauratie van de daken. Bij de daken van het hooghuis en de dwarsschuur, nu gedekt in recentere mechanische pannen, kan evenwel - op basis van (bouw)historische en iconografische bronnen - de vervanging door een (bouw)historisch correctere dakbedekking onderzocht worden. Ook het behoud en herstel van de bestaande historische houten dakoversteken zijn van belang;
- 5° het geschilderde houtwerk van deuren, vensters, luiken, laaddeuren en poorten is grotendeels bewaard. Het nog bewaarde houtwerk en fotomateriaal vormen het uitgangspunt om verdwenen schrijnwerk te restaureren of reconstrueren. Kleurenonderzoek op bewaarde elementen verdient aanbeveling om de oorspronkelijke kleurstelling aan te tonen. Deze kan de basis vormen voor het (her)schilderen van het bewaarde en het gereconstrueerde houtwerk;
- 6° ook voor de interieurs is de doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 7° ook voor de tweeledige walgrachtsite met opgehoogd opperhof, de verlaten kleine walgrachtsite en de veedrinkpoel is de doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Voor de walgrachtsites en de poel veronderstelt dit een aangepast onderhoud om verdroging en afkalving van de oevers tegen te gaan. Ook bij het opgehoogde opperhof is een aangepast onderhoud wenselijk om afkalving tegen te gaan. Bij een eventuele herinrichting ervan dient een vertuining vermeden te worden. Grondwerken door afgraving of ophoging dienen maximaal vermeden te worden. Bij eventueel noodzakelijke grondwerken die impact hebben op het historische microreliëf, dient met het oog op het vrijwaren en registreren van archeologische sporen een voorafgaand archeologisch onderzoek te gebeuren. Ook bij het eventueel opnieuw uitgraven van de gedempte walgracht ten noorden van het neerhof (actuele inplanting loods zonder erfgoedwaarde) is om dezelfde reden

- een voorafgaand archeologisch onderzoek wenselijk. Bij de bomen rond de walgrachten worden indien nodig preventieve maatregelen genomen om natuurlijke boomvallen en schade aan de walgrachten en historische gebouwen te vermijden;
- 8° ook voor het neerhof is de doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Bij een eventuele herinrichting van het neerhof dient een vertuining vermeden te worden. Een landelijke aanleg met respect voor het open karakter is aanbevolen. Hierbij kunnen de onder het maaiveld bewaarde bakstenen muren van de mestvaart opnieuw blootgelegd worden;
- 9° ook voor de huisweides is de doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Behoud van een permanent graslandgebruik wordt vooropgezet, waarbij gehooid kan worden of vee ingeschaard. Gezien het overwegend historisch graslandgebruik en het archeologisch potentieel is het scheuren of egaliseren van grasland niet wenselijk. Een uitzondering geldt hierbij voor het noordelijk blok grasland, dat vroeger in gebruik was als akkerland. Grondwerken door afgraving of ophoging dienen maximaal vermeden te worden. Bij eventueel noodzakelijke grondwerken die impact hebben op het historisch microreliëf dient met het oog op het vrijwaren en registreren van archeologische sporen een voorafgaand archeologisch onderzoek te gebeuren;
- 10° ook voor de houtige beplantingen is de doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Knotwilgen dienen behouden te blijven en regelmatig geknot. Afgestorven exemplaren worden gelijktijdig vervangen door streekgebonden knotbomen zoals schietwilg. De opgaande zomereiken in de huisweides worden behouden en zo lang mogelijk in stand gehouden. Na afsterven wordt voorzien in gelijktijdige vervanging door nieuwe zomereiken van erkende herkomst. Ook de opgaande cultuurpopulieren rond de walgracht van het opperhof worden behouden en zo lang mogelijk in stand gehouden. Na afsterven wordt voorzien in een gelijktijdige vervanging door nieuwe streekgebonden cultuurpopulieren (oude cultivars). Daarnaast behoort ook het herstel van het vroegere bocagelandschap en de boomgaard tot de mogelijkheden. De heraanplant van opgaande zomereiken van erkende herkomst, streekgebonden knotbomen zoals schietwilg en dito veekeringshagen met veldiep, haagbeuk, meidoorn, sleedoorn, veldesdoorn en hulst in de huisweides gebeurt bij voorkeur op de historische perceelsgrenzen. Opgaande zomereiken, cultuurpopulieren en knotwilgen kunnen ook opnieuw aangeplant worden rondom de walgracht van het neerhof. In de delen van de huisweides die historisch een boomgaard omvatten, kan er opnieuw een streekgebonden hoogstamboomgaard met fruitrassen van appels, peren, pruimen en okkernoten komen;
- 11° voorgaande beheersdoelstellingen zijn ontstaan op basis van onderzoek in situ, literatuur- en archiefonderzoek. Dit sluit niet uit dat bij toekomstige werken en verder onderzoek gegevens bekend worden die ertoe leiden dat de omschreven beheersdoelstellingen kunnen worden verfijnd, genuanceerd of aangepast.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker houden het monument in stand en onderhouden het door:

- 1° het monument als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, bliksem, diefstal, vandalisme, wind of water;

- 2° de toestand van het monument regelmatig te controleren. Specifiek voor houtig erfgoed betekent dit de fysische toestand van de bomen en hagen en hun standplaats regelmatig controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen. Specifiek voor houtig erfgoed heeft dit zowel betrekking op de beplanting als op de standplaats ervan;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Een toelating is vereist voor de volgende handelingen aan of in het monument:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen (uitgezonderd de recente kleine nutsgebouwen en landbouwloods);
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting (uitgezonderd de recente kleine nutsgebouwen en landbouwloods);
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan daken en buitenmuren van constructies (uitgezonderd de recente kleine nutsgebouwen en landbouwloods):
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van verhardingen, wegen, paden en groenaanleg;
 - d) het rooien, vellen, beschadigen en/of vervangen van bomen en struiken, en elke handeling die een wijziging van de standplaats en groeivorm van de bomen en de struiken, tot gevolg kan hebben;
 - e) het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
 - f) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - g) het wijzigen van het (micro)reliëf;
 - h) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
 - i) het plaatsen van ondergrondse leidingen;
 - j) het plaggen en scheuren van grasland;
- 6° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur (uitgezonderd de recente kleine nutsgebouwen en landbouwloods):
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;

- d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor:

1° regulier onderhoud;

2° passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood.

Brussel, 25/07/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Si)

Getekend op: 2024-07-25 19:44:46 +02:0

Reden: Ik keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE